

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авторські прописи: фармацевтичний довідник / Л. В. Бокшан, Р. Д. Говзан, Р. І. Дячишин та ін. – Львів, 2002;
2. Тихонов О. І., Ярних Т. Г. Технологія ліків — Х., 2007.
3. Аналітична хімія. Навч. посібник для студ. спеціальності 226 «Фармація»: навч. посібник/ І. В. Коломієць, Є. М. Матушкіна, Г. Ю. Сафронова, І. Л. Шевченко, О. А. Шматько. – Х. : Коледж НФаУ, 2019. – 282 с.

СПЕКТРОФОТОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ

Д. Локойда, керівники– О.В. Рудакова, О.А. Шемчук

Коледж Національного фармацевтичного університету

Вступ. Хлорофіл та каротиноїди найважливіші рослинні пігменти, які мають велике значення для здоров'я та нормальної життєдіяльності організму людини. Вони беруть участь в окисно-відновних реакціях та нормалізують рівень споживання кисню тканинами. Їх нестача в організмі може бути причиною синдрому хронічної втоми, частих вірусних та простудних хвороб, анемії, порушення обміну речовин тощо.

Хлорофіл – це зелений пігмент у більшості рослин, пов'язаний з фотосинтезом, який міститься в зелених листках, недозрілих плодах та овочах і локалізується у хлоропластах. За хімічною природою хлорофіл є складним ефіром дікарбонової кислоти хлорофіліну і двох спиртів — метанолу CH_3OH і фітолу $\text{C}_{20}\text{H}_{39}\text{OH}$. Розрізняють хлорофіл А ($\text{C}_{55}\text{H}_{72}\text{O}_5\text{N}_4\text{Mg}$), який має зеленувато-синій колір і є основним пігментом хлоропластів та хлорофіл В

($C_{55}H_{79}O_6N_4Mg$) зеленувато-жовтого кольору, що входить до складу хлоропластів вищих рослин. Хлорофіл В переносить засвоєну ним енергію на хлорофіл А. В зелених частинах рослин міститься суміш цих пігментів (75% хлорофілу А та 25% хлорофілу В).

Разом із зеленими пігментами в хлоропластах містяться каротиноїди — група жовтих пігментів, що є за хімічною природою тетрагерпеноїдами. Найбільш поширені: β – каротин, лікопін, лютеїн та інші. Ці пігменти являються додатковими і використовують ту частину спектру, яка не поглинається хлорофілом. Крім того, вони виконують захисну функцію – попереджують розпад хлорофілу, який може проходити під дією кисню; є провітамінами вітаміну А.

За результатами огляду та аналізу літератури виокремили рослини з максимальним вмістом пігментів у хімічному складі.

Шпинат (*Spinacia oleracea* L.) — трав'яниста рослина родини Амарантові (*Amaranthaceae*), є джерелом хлорофілу та каротиноїдів, містить велику кількість вітамінів С, Е, фолієву кислоту та мікроелементи: магній, манган, ферум, кальцій. Для шпинату притаманна антиоксидантна, протизапальна, гепатопротекторна, протипухлинна дії.

Кропива дводомна (*Urtica dioica* L.) багаторічна трав'яниста рослина родини Кропивові (*Urticaceae*). Листя кропиви це полівітамінна сировина, що містить містить глікозид уртіцин, дубильні речовини, каротиноїди (каротин, ксантофіл), хлорофіл, органічні кислоти, мікро- і макроелементи. Листя кропиви сприяє обміну речовин і застосовується як тонізуючий, кровоспинний, жовчогінний, діуретичний, протизапальний засіб.

Евкалипт (лат. *Eucalyptus*) багаторічне вічнозелене дерево родини Миртові (*Myrtaceae*). Листя евкалипта містить 1–3% ефірної олії, дубильні речовини, органічні кислоти, макроелементи: К, Са, Fe, мікроелементи: І, Сu, Mn, Zn та флавоноїди. Сировина евкалипту виявляє протизапальну,

антистафілококову, антимікробну, бактерицидну, протівірусну, в'язучу та відхаркувальну дії.

Метою роботи було дослідження кількісного вмісту хлорофіла А і В та каротиноїдів в рослинній сировині.

Методи та методики дослідження. Об'єктами дослідження було висушене подрібнене листя шпинату городнього, кропиви дводомної та евкаліпту прутовидного. Для проведення експерименту сировину попередньо подрібнювали у ступці. Визначення вмісту хлорофілів та каротиноїдів здійснювали спектрофотометричним методом.

Кількісне визначення проводили за такою методикою: точну наважку 0,1г сировини поміщали у фарфорову ступку, додавали на кінчику скальпеля невелику кількість кальцію карбонату для нейтралізації кислот клітинного соку і запобігання феофітинізації пігментів. Додавали 5 мл охолодженого 96% етанолу і ретельно розтирали протягом 5 хвилин. Отриману витяжку обережно зливали по скляній паличці на скляний фільтр (накритий кружечком фільтрувального паперу), вставлений у колбу і фільтрували. Цю операцію проводили ще декілька разів, доки розчинник не перестав забарвлюватися. Фільтрат поміщали в мірну колбу ємністю 25,0 мл і доводили об'єм розчину до позначки 96% етанолом. Одержана витяжка містила суму зелених та жовтих пігментів.

Точний вміст окремих пігментів встановили за допомогою трьоххвильового методу, визначаючи оптичну густину витяжки при 665, 649 і 440 нм (максимуми поглинання відповідно хлорофілу А, хлорофілу В і каротиноїдів). Реєстрацію абсорбції проводили спектрофотометричним методом у порівнянні з 96% етанолом.

Обчислювали концентрацію пігментів (мг/л) за наступними формулами:

$$C_{\text{хлА}} = 13,70 \times D_{665} - 5,76 \times D_{649}$$

$$C_{\text{хлВ}} = 25,80 \times D_{649} - 7,60 \times D_{665}$$

$$C_{\text{кар}} = 4,695 \times D_{440} - 0,268 \times (C_{\text{хлА}} + C_{\text{хлВ}}),$$

де D – оптична густина витяжки при зазначеній довжині хвилі (нм).

Встановивши концентрацію пігментів у витяжці, провели розрахунок їх кількісного вмісту (X , мг/мл) для кожного виду сировини за формулою:

$$X = \frac{V \times C \times 100}{m \times 1000 \times (100 - W)},$$

де V – об'єм спиртової витяжки, у мілілітрах;

C – концентрація пігменту в спиртовому розчині, у мг/л;

m – наважка сировини, у грамах;

W – втрата в масі при висушуванні сировини, у відсотках.

Результати. Спектрофотометричним методом було встановлено кількісний вміст хлорофілу А, хлорофілу В та каротиноїдів в досліджуваній сировині. Отримані в ході дослідження дані представлено у таблиці:

Рослинна сировина	Наважка сировини, г	$X_{\text{хлА}}$, мг/л	$X_{\text{хлВ}}$, мг/л	$X_{\text{карот}}$, мг/л
Шпинат городній	0.1015	3.8002	1.9284	1.3997
Кропива дводомна	0.1082	1.5515	1.6098	0.0467
Евкалипт прутовидний	0.1098	0.7792	1.3331	0.1640

Виявлено, що кількість хлорофілу А в 2 рази більша, ніж хлорофілу В у сировині шпинату городнього. В сировині евкалипту прутовидного кількість хлорофілу А в 2 рази менша, ніж хлорофілу В. Майже однакова кількість обох видів хлорофілу в сировині кропиви дводомної. Максимальний вміст каротиноїдів містить сировина шпинату городнього, мінімальний вміст каротиноїдів визначено у листках кропиви дводомної.

З результатів проведеного аналізу можна зробити висновок, що листя шпинату городнього більш доцільно використовувати як джерело хлорофілів та каротиноїдів. Тому, було вирішено продовжити дослідження з кількісного визначення пігментів у різних видах сировини шпинату городнього.

Об'єктами дослідження було подрібнене листя шпинату городнього у різних станах: свіжозаморожене, висушене, свіже. Визначення вмісту та обчислення кількості пігментів здійснювали спектрофотометричним методом за методикою, що викладена вище. Отримані в ході дослідження дані представлено у таблиці:

Рослинна сировина	Наважка сировини, г	$X_{\text{хлА}}$, мг/л	$X_{\text{хлВ}}$, мг/л	$X_{\text{карот}}$, мг/л
Шпинату листя заморожене	0.1274	1.9220	0.7702	0.5425
Шпинату листя висушене	0.1338	2.0079	0.9515	0.7289
Шпинату листя свіже	0.1532	0.6446	0.2363	0.2045

Висновки. Спектрофотометричним методом було встановлено кількісний вміст пігментів в досліджуваній сировині. Визначено, що у висушених листках шпинату городнього кількість хлорофілу А в 3 рази, а хлорофілу В та каротиноїдів у 4 рази більша ніж свіжій сировині шпинату городнього.

Хлорофіли А і В та каротиноїди мають певний спектр фармакологічної активності. Хлорофіл володіє сильними антиоксидантним і протипухлинним ефектами, покращує детоксикацію печінки, покращує травлення і контроль ваги, має ярко виражені антимікробні, протизапальні та репаративні властивості. Крім того, він чинить тонізуючий вплив на організм, стимулює роботу серця та дихального центра. Хлорофіл може використовуватись з метою природної профілактики раку тому, що він блокує канцерогенні ефекти в організмі і захищає ДНК від пошкоджень, викликаних токсичними формами, наприклад, афлатоксин. Ефективно зменшує шкідливий вплив на організм, викликаний такими факторами, як погане харчування, хімічні канцерогени, вплив ультрафіолетового випромінювання і радіація. Каротиноїди нормалізують обмін речовин і підвищують стійкість організму до інфекцій. Також вони беруть участь в окисно-відновних реакціях, нормалізують рівень споживання кисню тканинами організму.

Спираючись на дані спектрофотометричного аналізу можна стверджувати, що більш доцільно використовувати, як джерело рослинних пігментів, листя шпинату городнього. А щодобове додавання даної рослинної сировини у харчування є запорукою міцного здоров'я та довголіття!

ПРИГОТУВАННЯ ТА АНАЛІЗ РОЗЧИНУ ЛЮГОЛЯ, ВИГОТОВЛЕНОГО В ЛАБОРАТОРНИХ, АПТЕЧНИХ ТА ЗАВОДСЬКИХ УМОВАХ

І. Минюк., керівники – Н.Б. Гаврилова, В.В. Гузева, Г.Ю. Сафронова

Коледж Національного фармацевтичного університету

Розчини – найбільш поширена лікарська форма. В екстемпоральній рецептурі вони посідають значне місце і становлять понад 60 % від загальної кількості усіх лікарських препаратів, приготованих в аптеках. Це гомогенні суміші двох або більше речовин, компоненти яких розподілені в обсязі розчинника у вигляді окремих молекул чи іонів.

Технологія приготування розчинів залежить від властивостей лікарських речовин, їхньої розчинності, стійкості і призначення. Розчинення більшості твердих субстанцій носить мимовільний характер, особливо тоді, коли концентрація лікарських речовин далека від межі розчинності. Однак бувають і особливі випадки приготування рідких ліків, наприклад розчину Люголя, названого на честь французького лікаря Жана-Гійома Огюста Люголя, що досліджував шкірні захворювання. Склад цього розчину він розробив ще у 1829 році і запропонував для лікування туберкульозу. З тих пір, майже двісті років, в медичній практиці використовують 1 % і 5 % розчини Люголя. Другий розчин був призначений для внутрішнього застосування при лікуванні і профілактиці ендемічного зобу.